

Tandemstudier i skolkontext

Projektet *Klasstandem* 2012–2015 (www.klasstandem.com) är ett tvåspråkigt forsknings- och utvecklingsprojekt som syftar till att effektivisera studierna i finska och svenska. Projektet bedrivs vid det Vasabaserade Flerspråkighetsinstitutet (www.multilingualism.fi) och är ett samarbetsprojekt mellan Åbo Akademi och Vasa universitet samt Vaasan lyseon lukio och Vasa gymnasium. Målet med projektet är att på empirisk grund utveckla språkpedagogiska modeller för språkligt blandade elevgrupper inom ramen för undervisningen i det andra inhemska språket. De studerande ges möjlighet att mötas i autentisk interaktion i undervisningsgrupper där hälften av deltagarna är finskspråkiga och hälften svenskspråkiga. I denna artikel fokuserar jag på vilken syn på lärande och vilka principer som klasstandem som modell för språkundervisning bygger på, samt relaterar klasstandem till de nya Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (LP 2014) som träder i kraft 2016.

på innehåll och språk på det sättet att diskussionen utgår från ett tema som deltagarna vill diskutera, men om någon av dem har problem eller frågor som gäller språket (produktion eller förståelse), så stannar de upp och reder ut dem. Dessa metaspråkliga diskussioner innebär explicit fokus på språk och språklärande. Då partnererna löst det aktuella problemet med språket, fortsätter de på det ursprungliga samtalstemat, vilket visar att också innehållet i diskussionen är viktigt för dem. (Karjalainen 2011)

Tandem bygger på en socialkonstruktivistisk syn på språklärande. Enligt den anser man att språkanvändning skapar möjligheter att lära sig språk och att lärandet sker i interaktion mellan individer. I princip kan man lära sig språk under vilken social handling eller aktivitet som helst. (Se t.ex. Säljö 2000; Firth & Wagner 2007) Denna förståelse av språklärande öppnar en intressant språkpedagogisk diskussion: Hur kan språkundervisningen organiseras på bästa möjliga sätt så att man skapar mera utrymme för enskilda studerande att använda målspråket i olika interaktionssituationer?

Vad är klasstandem?

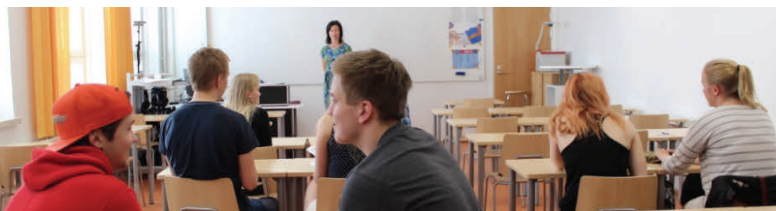
Klasstandem innebär en tillämpning av tandem i skolkontext, den är en modell för språkundervisning i språkligt blandade studerande-/elevgrupper. Målet är att skapa situationer där elever eller studerande från respektive språkgrupp kan mötas i autentiska interaktionssituationer och på ett jämställt sätt använda och utveckla sina färdigheter i det andra språket. (Pörn & Karjalainen 2013) Enligt den modell som utvecklats inom Klasstandemprojektet har studerandena tre språklektioner i veckan, varav en lektion i sin egen grupp. Då har de finskspråkiga svensklektion med svenskläraren och de svenskspråkiga har finsklektion med finskläraren. De resterande två lektionerna är tandemlektioner där studerandena samarbetar med var sin tandempartner ur den andra språkgruppen. De deltar tillsammans i en lektion i svenska och i en lektion i finska och fungerar turvis som språkmodeller och -stöd för varandra. Löf och Koskinen (2014) beskriver närmare det praktiska klassrumsarbetet ur lärarens synvinkel. För läraren innebär klasstandem ett nytt arbetssätt då modellen är starkt elevcentrerad och bygger på deltagarnas egen aktivitet och samarbete med tandempartneren. Lärarens viktigaste uppgift är planeringen av lektionerna så att aktiviteterna och uppgifterna stöder studerandenas egen aktivitet.

Vad är tandem?

Tandem innebär att två människor med olika modersmål lär sig varandras språk i ett ömsesidigt samarbete. Deltagarna turas om mellan språken och därmed också mellan att vara den som lär sig och att fungera som språkmodell och stöd i sitt eget modersmål. Ömsesidighet, dvs. att båda partnererna gagnas av samarbetet och är beredda på att stöda varandra, är den ena grundläggande tandemprincipen. Den andra tandemprincipen är *självstyrning*, dvs. att deltagarna får själva styra sin egen lärandeprocess utgående från sina målsättningar, lärandestil och önskemål. (Se närmare i t.ex. Karjalainen 2011)

I tandem lär man sig alltså språket i interaktion med en annan människa som har målspråket som sitt modersmål. Detta innebär att man hela tiden har en infödd talare av målspråket som modell och stöd. Lärandet sker i en meningsfull kontext genom autentisk interaktion, alltså genom en äkta diskussion där ingen av partnererna har färdiga repliker utan det är fråga om ett äkta meningsutbyte och personlig kontakt till den andra språkgruppen.

I tandem är både innehållet i det man säger och den språkliga formen viktiga, det finns en dubbel fokus på språk och innehåll. Eftersom det är fråga om autentisk interaktion där partnererna förmedlar sina tankar för varandra, måste de fokusera på innehållet för att kunna förstå och kommunicera med varandra. Samtidigt är målet med tandem att lära sig språk, och därför är det viktigt att partnererna fokuserar på den språkliga formen och diskuterar den även explicit. I praktiken syns denna dubbelfokus

Klasstandem skiljer sig från både traditionell språkundervisning och andra kommunikativa undervisningsmetoder såsom språkbad och CLIL i det att det är fråga om ömsesidigt samarbete mellan olika språkgrupper. Detta innebär att båda språken har likvärdig status som målspråk och att också relationen mellan tandempartnerna är likvärdig. Studerandena i en tandemkurs ska inte bara lära sig att styra sin egen lärandeprocess, utan också att stödja sin partner i dennas lärande. I andra undervisningsformer interagerar man oftast med andra studerande som också har målspråket som sitt andraspråk, och det är läroplanen som är den viktigaste språkmodellen. I klasstandem är den viktigaste interaktionspartnern och språkmodellen en jämnårig som har målspråket som sitt förstaspråk. Precis som i t.ex. språkbad och CLIL är interaktionen också i klasstandem både målet med språkstudierna och medlet som man lär sig språket med. I klasstandem ingår det dock också explicit grammatikundervisning, speciellt under den lektionen som man har i sin egen språkgrupp. (Karjalainen, Pörn, Rusk & Björkskog 2013)

Klasstandem och läroplanen

I Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen (LP 2014) synliggörs en socialkonstruktivistisk syn på lärande där interaktionen med andra människor ses som grundläggande förutsättning för att lära sig språk. Därtill betonas vikten att inom språkundervisningen skapa autentiska språk användnings-situationer, vilket ju är utgångspunkten i klasstandem. Språkundervisningen ska också bygga broar mellan språk användningen i klassrummet och i olika situationer utanför skolan. Detta görs i klasstandem genom att deltagarna via sin tandempartner skapar en personlig kontakt till den andra språkgruppen och att

partnerna uppmanas att träffa varandra även utanför skoltiden. Även en del av gruppens gemensamma aktiviteter sker utanför skolan.

En av de mest vanliga kommentarer i den studentfeedback som Klasstandemprojektet samlat in under åren är att deltagarna upplever att de blivit mer modiga i att använda det andra inhemska språket. De har märkt att de kan få fram sina tankar och kommunicera trots att de inte alltid kan uttrycka sig korrekt. (Löf & Koskinen 2014) Speciellt för de svagare studerandena är detta en stor motivationsfaktor. Denna modighet går hand i hand med läroplanen, enligt vilken ”Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå.” (LP 2014: 372). Det faktum att studerandena för det mesta jobbar parvis med tandempartnern som mentor, stöd och modell i målspråket innebär också att det finns utmärkta möjligheter för dem att fokusera på just de språkliga aspekter som är aktuella eller svåra för en själv. Detta stöder ett differentierat arbetssätt där varje elev får individuellt stöd enligt den egna utgångsnivån. Förutom differentieringen lyfter läroplanen också fram olika arbetssätt såsom par- och smågruppsarbete där

eleverna gemensamt lär sig i olika lärmiljöer, något som också förverkligas på ett mycket naturligt sätt i klasstandem som innehåller mycket lite undervisning i helklass.

Enligt tandemprinciper uppmanas studerandena i klasstandem att själva styra och ta ansvar över sin egen lärandeprocess. Eftersom självstyrning inte är någon infödd kunskap utan behöver övas (jfr Holec 1981), kan man inte förvänta sig att studerandena från början kan göra detta utan stöd av läraren. Klasstandem erbjuder dock en bra möjlighet att utveckla självstyrning och kapaciteten att ta ansvar över sitt eget lärande, vilket också efterlyses i läroplanen.

Enligt läroplanen ska språkundervisningen också uppmuntra eleverna att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för lärandet samt att upptäcka regelbundenheter i målspråket. Denna förmåga förstärks i klasstandem genom att man kontrasterar de två språken med varandra. Detta sker mycket naturligt i tandem där man turas om mellan språken samt stöder sin partner i ens eget modersmål och därmed får en ny synvinkel även på det. Därför är de lektioner där man använder sitt eget modersmål inte heller bortkastad tid med tanke på språklärande. I klasstandem förstärker man hela tiden sina metaspråkliga kunskaper och färdigheter, något som man kan dra nytta av i alla språkstudier.

Läroplanen påpekar att målet med språkundervisningen inte är endast att förstärka de formella språkkunskaperna, utan också att skapa intresse, positiv attityd till och förståelse för olika människor samt deras språk och kulturer. En av de aspekter som forskarna och lärarna inom Klasstandemprojektet har upplevt som mycket viktig i klasstandem är hur den personliga kontakten över språkgränsen påverkar studerandenas attityder till den andra språkgruppen och det andra inhemska språket. Det är mycket lättare att förstå den andra språkgruppen och ta hänsyn till dess behov och önskemål då man har hört om dem av sin tandempartner, någon som man känner. Klasstandem är inte någon mirakelmedicin som skulle få alla att tala flytande svenska respektive finska. Men då en studerande med svaga svenskkunskaper och tidigare öppet negativ attityd till ”tvångs-svenska” med ett leende på läpparna försöker tala svenska med sin tandempartner, då är man på väg åt rätt håll. ■

Litteratur

- Firth, A. & Wagner, J. 2007. Second/foreign language learning as a social accomplishment: Elaborations on a reconceptualized SLA. *The Modern Language Journal*, 91(1). 800–819.
- Holec, H. 1981. *Autonomy and Foreign Language Learning*. Oxford, UK: Pergamon Press.
- Karjalainen, K. 2011. *Interaktion som mål och medel i FinTandem – Strategier och orientering vid problem i språkproduktion*. Acta Wasaensia nr 244, Språkvetenskap 43. http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-354-7.pdf
- Karjalainen, K., Pörn, M., Rusk, F. & Björkskog, L. 2013. Classroom tandem – Outlining a Model for Language Learning and Instruction. I *International Electronic Journal of Elementary Education (IEJEE)*, 6(1). www.iejee.com/6_1_2013/IEJEE_6_1_karjalainen_rusk_porn_bjorkskog.pdf
- LP 2014 = *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.
- Löf, Å. & Koskinen, H. 2014. Klasstandem är mycket mera än bara språkinläring. I *Tempus*, 6/2014. 14–15. <http://issuu.com/sukol/docs/tempus614>
- Pörn, M. & Karjalainen, K. 2013. Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext. I *Kieli, koulutus ja yhteiskunta, toukokuu 2013*. <http://www.kieli-verkosto.fi/article/klasstandem-i-en-tvaspragik-skolkontext/>
- Säljö, R. 2000. *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.